

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

**МАТЕРІАЛИ
*IV Міжвузівської студентської
наукової конференції***

20 травня 2020 року

Харків 2020

УДК 330
ББК 65.0
Т33

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Прокопенко І.Ф. – ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Члени оргкомітету:

Радченко Л.П. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Сідельнікова І.В. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Гуцан Т.Г. – доцент кафедри економічної теорії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент

Мельникова О.В. – доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент

Власенко Я.В. – член Ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, магістрант 1 року навчання

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
(протокол № 3 від 15 травня 2020 р.)*

Тенденції та перспективи розвитку економіки XXI століття очима молоді: матеріали IV Міжвузівської студентської наукової конференції (20 травня 2020 р., м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2020. – 205 с.

У збірці представлено матеріали IV Міжвузівської студентської наукової конференції, присвяченої Дню науки. Дослідження учасників конференції розкривають актуальні проблеми економічної теорії. Розглядаються питання формування сучасної національної економіки в умовах глобалізації, процеси інноваційного розвитку на мікро- та макрорівнях, проблеми оптимізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, теоретичні та практичні аспекти розвитку менеджменту та маркетингу в Україні.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори та їх наукові керівники.

УДК 330
ББК 65.0

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2020

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	7
Катречко А. В. КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА: ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ	7
Кривенцова В. Г. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	11
Сидоренко М. О. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	15
Біловус Р. В. АКТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИК ОЦІНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	17
Ільченко А. Р. ІТ-СТАРТАПИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	23
Крилова К. І. КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	28
Репецька Ю. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНИ	32
Міжерицький В. А. ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	36
Єрмоленко К.-А. В. ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА ЕКОЛОГІЮ КРАЇНИ	40
Борисенко В. О. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ І БЕЗРОБІТТЯ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	44
Ріпчанська К. Р. БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ СКЛАДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	47
Таран О. Г. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ	51
Чупир Ю. В. ЗОВНІШНЯ МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	55
Деркач В. В. АНАЛІЗ ПРИЧИН ТА СУЧАСНИХ НАПРЯМІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ	58

Деркач Владислав Віталійович
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
юридичний факультет, спеціальність «Економіка», 1 курс, гр. 51М
Науковий керівник - к.п.н., доцент кафедри
економічної теорії, фінансів і обліку Мельникова О.В.

АНАЛІЗ ПРИЧИН ТА СУЧАСНИХ НАПРЯМІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

Розвиток процесів глобалізації впливає на ринок робочої сили, що сприяє міжнародній міграції українців. Зовнішня трудова міграція має як позитивні прояви (культурний обмін, поширення освіти та цінностей демократії у світі), так і негативні (трудове рабство та торгівля людьми, зростання соціального сирітства, “відтік мізків” і т.п). Зважаючи на суттєві наслідки міжнародної міграції робочої сили як у світових масштабах, так і в розрізі окремих країн, дослідження процесів зовнішньої міграції залишається в переліку актуальних питань сучасної науки. Країни ЄС проводять активну політику із залучення висококваліфікованих, працездатних та розумних спеціалістів з числа студентів іноземців. Натомість в Україні втрата цих категорій працівників негативно позначається на віковій та освітньо-кваліфікаційній структурі робочої сили, що може гальмувати економічне зростання. [1]

Основними причинами міжнародної трудової міграції з України є:

1) пошук джерел покращення свого економічного становища за рахунок підвищення рівня заробітної плати та додаткових надходжень. Так, середня заробітна плата в Україні у 2019 році становила близько 11000 грн, а за кордоном трудові мігранти з України заробляють в середньому, наприклад, у Польщі - 25500 грн. у Словаччині – 28000 грн., у Чехії – 32900 грн. у Німеччині – 49000 грн, у Ізраїлі – 64700 грн. [5];

2) недостатня кількість робочих місць в країні. Так, в Україні у 2019 році рівень безробіття становив 8,7%. При цьому на 338 тис. зареєстрованих безробітних було запропоновано лише 59 тис. вакансій [2]. У цей же час попит

на українських заробітчан за кордоном становив понад пів мільйона робітничих вакансій [5];

3) пошук кращих умов життя та праці за кордоном. На сьогодні в Україні мінімальна заробітна плата становить 4723 грн, тобто біля 160 євро. І цей один із основних показників соціального стандарту є у рази меншим від країн – реципієнтів основної маси українських мігрантів. Так, у Польщі він становить 503 євро, у Португалії - 677 євро, Іспанії - 858 євро, Великої Британії - 1401 євро, Німеччини - 1498 євро [5];

4) пошук більших перспектив та умов в соціальній сфері, насамперед у медицині, освіті, пенсійному забезпеченні тощо;

5) відсутність можливостей у професійному розвитку та кар'єрного зростання;

6) нестабільність та нестійкість політичної та економічної ситуації в країні;

7) нерентабельні умови ведення бізнесу та широко поширена корупція у всіх сферах суспільного, політичного та економічного життя. Всі подані причини призводять до зростання процесів зовнішньої трудової міграції з України, особливо це стосується молодих кваліфікованих кадрів [7].

За результатами опитування R&B Group, державі не відомо, скільки мешканців країни покинули її назавжди, а скільки працює, періодично повертаючись в Україну. Проте, настрої українців щодо подальшої трудової діяльності невтішні. Так 3% громадян планують працювати за кордоном без повернення на батьківщину. Натомість 9% хочуть поїхати на працю за кордон і повернутися додому. Беручи до уваги населення України в 42,38 млн, то 1,3 млн людей хочуть покинути країну в пошуках кращої долі та майбутнього і не повертатись. Де ще 3,9 млн розглядають трудову міграцію як спосіб заробітку. 80,3% опитаних не бажають виїжджати працювати не при яких умовах, а 7,9% не можуть надати точну відповідь. Лише 8,8% з тих, хто має бажання стати трудовим мігрантом, згодні працювати тільки за своєю спеціальністю. З цього опитування бачимо наступне: потенціал трудової міграції з країни є присутнім

приблизно у кількості 5 млн чоловік працездатного населення, які будуть розвивати інші країни [6].

Серед основних напрямів працевлаштування за кордоном переважає Польща – 507 тис. осіб, на другому місці – Російська Федерація (там працюють біля 345 тис. українців), потім йдуть Італія (235 тис. осіб), Чехія (123 тис. осіб), Німеччина (118 тис. осіб), Іспанія (89 тис. осіб), США (23,5 тис. осіб), Білорусь (22,5 тис. осіб), Португалія (20,3 тис. осіб), Угорщина (17,1 тис. осіб), Ізраїль (13,9 тис. осіб), Фінляндія (13,3 тис. осіб) та ін. [2]. Серед основних вакансій можна відзначити офіціантів, водіїв, пакувальників, будівельників та різноробочих [5]. Наведене ілюструє набуття міжнародною трудовою міграцією глобального характеру.

Аналізуючи структуру зовнішніх трудових мігрантів, треба відзначити, що значну її частину становлять українці віком від 40 до 49 років (26,3%), 18,2% українців віком від 50 до 59 років та більше 14 % молоді також виїжджають працювати за кордон. При цьому жінок серед них є тільки 30%. Серед українських заробітчан, що працюють за кордоном, більшість має професійно-технічну та повну загальну середню освіту [2].

До зовнішньої трудової міграції залучено населення практично всіх регіонів України, особливо Західних областей України, а також із-за бойових дій і Східних областей. Основним контингентом трудової міграції є населення малих міст (33%) і сільської місцевості (58%). Найчисельнішу групу складають безробітні (до 45%) [3]. В такій ситуації відбувається створення більшості ризиків, і кількість працівників-імігрантів в індустріально розвинених країнах буде зберігатися на високому рівні (близько 2 млн. осіб щороку).

На сучасному етапі основними закономірностями розвитку зовнішніх трудових міграцій в Україні є: 1) трудова міграція є основним видом зайнятості для численного контингенту осіб сформованій в структурі робочої сили України; 2) в залежності від якісних характеристик індивідів диференціюється рівень міграційної мобільності; 3) при збільшенні тривалості та частоти поїздок процент повернення імігранта знижується; 4) зайняття українськими

робітниками ніш на відносно менш привабливих ринках праці країн Східної Європи; 5) залежність обсягів трудових міграцій від відстані, ємності ринків праці країн реципієнтів та ментальних особливостей їх населення (виїзд основної частини українських заробітчан до слов'янських країн, з більш високим соціально-економічним розвитком).

Отже, у українських трудових емігрантів з'являється все більше напрямів, способів і причин працевлаштуватись за межами держави. Враховуючи соціально-економічну ситуацію, привабливість України для міграції в порівнянні з іншими країнами, невисока, тому є всі підстави стверджувати, що зовнішня трудова міграція українців буде і в подальшому зростати. Сприятимуть цьому і такі чинники, як можливість самостійного пошуку місця роботи (в країнах, в яких Україна не має візового режиму); використання агенцій туристичного напрямку, щоб як туристи нелегально працювати на території інших країн; використання послуг суб'єктів господарської діяльності для посередництва працевлаштування за межами держави; запрошення іноземними компаніями або підприємцями та збільшення європейськими країнами квот на працевлаштування українців.

Список використаних джерел:

1. Боков В., Любарська А. Сучасні тенденції зовнішньої трудової міграції населення як індикатор для удосконалення соціально-економічної політики України. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_51/fail/11.pdf. 2. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 3. Конечна Й. Йшли на захід... Про міграційні плани українців. Українська трудова міграція у контексті змін сучасного світу. Манускрипт, Львів, - 312 с. 4. Пітюлич М.І. Новітні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції та їх наслідки для України/ Науковий вісник Мукачівського державного університету, //УДК 331.556.4 2014 – С.96-100 5. Робота за кордоном: Де українців найчастіше шукають, і які зарплати пропонують. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/01/30/40599642/> 6. Трудова міграція Українців. Скільки людей покидає країну URL: <https://112.ua/mnenie/trudovaya-migraciya-ukraincev-skolko-lyudey-pokidaet-stranu-495493.html> 7. Хомутенко Л.І., Гребенюк А.П. Міграційні тенденції в Україні: особливості української трудової міграції URL: http://market-infr.od.ua/journals/2016/2_2016_ukr/8.pdf